

CYNGOR SIR CEREDIGION

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad:	5 Medi 2023
Teitl:	Adolygiad o Ddosbarthau Etholiadol a Mannau Pleidleisio 2023
Pwrpas yr adroddiad:	Pwrpas yr adroddiad hwn yw cael argymhelliad gan y Cabinet i gymeradwyo adolygiad o'r dosbarthau etholiadol a'r manau pleidleisio yn sir Ceredigion.
Er:	Penderfyniad
Aelod o'r Cabinet a'r Portffolio:	Y Cynghorydd Bryan Davies, Arweinydd y Cyngor a'r Aelod o'r Cabinet dros y Gwasanaethau Democrataidd, Polisi a Pherfformiad, a Phobl a Threfniadaeth

Cefndir:

O dan Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 mae'n ddyletswydd ar y Cyngor i rannu ei ardal yn ddosbarthau etholiadol ac i ddynodi man pleidleisio ar gyfer pob dosbarth.

Gall y diffiniadau canlynol fod yn ddefnyddiol wrth ddarllen yr adroddiad a'r Atodiadau.

- “Dosbarthau Etholiadol” – ardaloedd etholiadol daearyddol y gellir eu rhannu yn wardiau ac yn etholaethau.
- “Mannau Pleidleisio” – Adeiladau neu fannau sy'n cael eu dynodi gan y Cyngor fel lle i etholwyr y dosbarth etholiadol fynd i fwrw pleidlais yn bersonol.
- “Gorsafoedd pleidleisio” – y desgiau dyroddi yn yr adeilad neu'r dosbarth sydd wedi ei ddynodi yn fan pleidleisio.

Roedd Deddf Gweinyddu Etholiadol 2006, fel y'i diwygiwyd, wedi cyflwyno dyletswydd ar bob awdurdod lleol ym Mhrydain i adolygu eu dosbarthau etholiadol a'u manau pleidleisio o leiaf unwaith bob pum mlynedd.

O dan adran 18C o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983, rhaid cynnal yr adolygiad gorfodol nesaf o fewn cyfnod o 16 mis rhwng 1 Hydref 2023 a 31 Ionawr 2025.

Bwriad y ddeddfwriaeth oedd y byddai adolygiadau'n cael eu cwblhau erbyn y mis Ionawr cyn etholiad cyffredinol seneddol y DU. Fodd bynnag, ers diddymu Deddf Seneddau Tymor Penodol 2011, nid oes sicrwydd bellach pryd fydd yr etholiad cyffredinol nesaf.

Yn sgil Deddf Diddymu a Galw Senedd 2022:

- gall Senedd y DU gael ei diddymu gan y Brenin ar gais y Prif Weinidog unrhyw bryd yn ystod y pum mlynedd o fywyd y Senedd;

- rhaid i'r etholiad cyffredinol nesaf ddigwydd erbyn dydd Mawrth 28 Ionawr 2025, ond gallai ddigwydd unrhyw bryd cyn hynny;
- nid oes cyswllt mwyach rhwng amseriad yr adolygiad gorfodol o ddosbarthau etholiadol a manau pleidleisio yn y cyfnod o 16 mis, a bod hwnnw'n gorffen 3 mis cyn etholiad cyffredinol.

Yn ogystal, mae Comisiwn Ffiniau Cymru wedi cynnal adolygiad o ffiniau'r etholaethau i San Steffan. Mae'r Comisiwn bellach wedi cyhoeddi ei argymhellion terfynol, a bydd Gorchmynion ar gyfer ffiniau'r etholaethau seneddol newydd yn cael eu gwneud erbyn 1 Tachwedd 2023.

Unwaith y gwneir y Gorchmynion ar gyfer yr etholaethau seneddol bydd y ffiniau newydd yn cael eu defnyddio ar gyfer yr etholiad cyffredinol nesaf. Os bydd etholiad cyffredinol yn cael ei alw yn y cyfamser, byddai'n digwydd yn ôl y ffiniau presennol.

Mae'r materion hyn yn golygu ei bod yn bwysig bod yr adolygiad o ddosbarthau etholiadol a manau pleidleisio yn digwydd cyn gynted â phosib. Mae hyn er mwyn i Gyngor Sir Ceredigion gael dosbarthau pleidleisio a manau pleidleisio cytûn ar waith i'w defnyddio ar gyfer yr etholiad cyffredinol nesaf yn ogystal ag etholiad y Comisiynydd Heddlu a Throseddu ym mis Mai 2024, a bod ganddo gynllun etholiadol ar waith.

Amseriad yr adolygiad o ddosbarthau etholiadol a manau pleidleisio

Fel y nodir uchod, mae'n bwysig cwblhau'r adolygiad cyn gynted â phosib fel bod y dosbarthau etholiadol a'r manau pleidleisio ar gyfer yr etholiadau a ddaw yn gallu cael eu cytuno mewn da bryd ar gyfer yr etholiad cyffredinol nesaf a'r etholiadau a drefnwyd ar gyfer 2024.

Nid yw adran 18C o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 yn caniatáu i'r adolygiad ddechrau cyn 1 Hydref 2023.

Argymhellir bod yr adolygiad gorfodol o ddosbarthau etholiadol a'r manau pleidleisio yn dechrau ddydd Llun, 2 Hydref 2023.

Amserlen

Er na all yr adolygiad ei hun gychwyn yn gynharach, gellir gwneud rhywfaint o waith paratoi cyn yr adolygiad, yn ogystal ag ymgynghori anffurfiol.

Byddai'n ddymunol adlewyrchu unrhyw newidiadau o ran dosbarthau etholiadol yn y gofrestr etholiadol a gyhoeddir ar 1 Rhagfyr 2023. Fodd bynnag, oherwydd y galwadau ar y Tîm Gwasanaethau Etholiadol yn ogystal ag amserlen cyfarfodydd y Cyngor, mae'n annhebygol y bydd yr adolygiad yn cael ei gwblhau tan fis Ionawr 2024.

Byddai hyn yn golygu y byddai angen ailgyhoeddi'r gofrestr etholiadol er mwyn ystyried unrhyw newidiadau i'r dosbarthau pleidleisio. Dyma'r amserlen arfaethedig ar gyfer yr adolygiad:

Adolygiad o ddsbarthau etholiadol a manau pleidleisio 2023	
Gwaith paratoadol	Wedi dechrau Gwanwyn 2023
Adolygiad Rhagarweiniol – gan gynnwys ymgynghori anffurfiol	Gorffennaf tan 1 Hydref 2023
Penderfyniad y Cyngor i ddarparu ar gyfer dechrau'r adolygiad	Dydd Mawrth, 5 Medi 2023
Cyhoeddi hysbysiad o'r adolygiad	Dydd Llun, 2 Hydref 2023
Cyhoeddi cynigion y Cyngor	Dydd Llun, 2 Hydref 2023
Dechrau'r ymgynghoriad ffurfiol	Dydd Llun, 2 Hydref 2023
Diwedd yr ymgynghoriad ffurfiol	Dydd Gwener, 10 Tachwedd 2023
Ystyried ymatebion	Erbyn 24 Tachwedd 2023
Cyhoeddi cofrestr etholiadol (gyda'r dosbarthau etholiadol presennol)	1 Rhagfyr 2023
Cyhoeddi'r cynigion terfynol drwy bapurau agenda'r cyfarfodydd a'r wefan	19 Ionawr 2024
Cyfarfod y Cyngor ar gyfer y penderfyniad terfynol	25 Ionawr 2024
Ailgyhoeddi'r gofrestr etholiadol (os oes dosbarthau etholiadol newydd neu ddiwygiedig)	1 Chwefror 2024
Etholiadau wedi'u trefnu ar sail dosbarthau etholiadol, manau a gorsafoddd pleidleisio newydd	2 Mai 2024

Proses Adolygu

Gofynion Cyfreithiol

Mae'r broses ar gyfer adolygu dosbarthau etholiadol a manau pleidleisio wedi ei nodi yn Atodlen A1 o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983.

Rhaid i'r Cyngor:

- gyhoeddi hysbysiad ei fod yn cynnal adolygiad;
- ymgynghori â'r Swyddog Canlyniadau (Gweithredol) ar gyfer pob etholaeth seneddol sydd yn gyfan neu'n rhannol yn ei ardal;
- cyhoeddi pob sylw a wneir gan y Swyddog Canlyniadau o fewn 30 diwrnod i'w derbyn, a hynny yn swyddfa'r awdurdod lleol ac mewn o leiaf un lle amlwg yn yr ardal ac, os yw'r awdurdod yn cynnal gwefan, drwy osod copi ar wefan yr awdurdod;
- ceisio sylwadau gan bobl y mae'n credu sydd ag arbenigedd penodol ynghylch sicrhau mynediad i safle neu i gyfleusterau i bobl sydd â gwahanol fathau o anabledd. Rhaid i'r bobl hyn gael cyfle i gyflwyno sylwadau ac i wneud sylw ar y negeseuon a gyhoeddir gan y Swyddog(ion) Canlyniadau (Gweithredol).

Ar adeg cwblhau'r adolygiad, rhaid i'r Cyngor roi rhesymau dros ei benderfyniadau a chyhoeddi:

- yr holl ohebiaeth a anfonir at y Swyddog Canlyniadau mewn perthynas â'r adolygiad;
- yr holl ohebiaeth a anfonir at unrhyw berson y mae'n credu sydd ag arbenigedd penodol ynghylch sicrhau mynediad i safle neu i gyfleusterau i bobl sydd â gwahanol fathau o anabledd;
- pob sylw a wnaed gan unrhyw berson mewn perthynas â'r adolygiad;
- cofnodion unrhyw gyfarfod a gynhaliwyd gan y Cyngor i ystyried unrhyw adolygiad o'r dosbarthau etholiadol a'r manau pleidleisio a ddynodwyd yn ei ardal o ganlyniad i'r adolygiad;
- manylion dynodi dosbarthau etholiadol a manau pleidleisio yn ardal yr awdurdod lleol o ganlyniad i'r adolygiad;
- gwybodaeth am y llefydd lle cyhoeddwyd canlyniadau'r adolygiad.

Rhoi ar waith newidiadau yn y dosbarthau etholiadol

Os bydd y Cyngor yn gwneud newidiadau i'r dosbarthau etholiadol yn ei ardal, rhaid i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol ddiwygio'r gofrestr o etholwyr yn unol â hynny (Adran 18A (5) Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983).

Mae'r newidiadau yn y gofrestr yn dod i rym ar y dyddiad y mae'r Swyddog Cofrestru Etholiadol yn cyhoeddi hysbysiad yn nodi bod yr addasiadau wedi'u gwneud. Y bwriad yw y bydd newidiadau i ddosbarthau etholiadol yn digwydd gydag ailgyhoeddi'r gofrestr etholiadol (os oes dosbarthau etholiadol newydd neu ddiwygiedig) ar 1 Chwefror 2024.

Argymhellir bod gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol awdurdod i gymryd y camau angenrheidiol i weithredu'r dosbarthau etholiadol newydd neu ddiwygiedig ar ôl i'r adolygiad o'r dosbarthau etholiadol ddod i fwcwl, gan sicrhau bod y gofrestr yn adlewyrchu'r ffiniau presennol a newydd lle bo hynny'n briodol, hyd nes bod y ffiniau mewn grym yn llwyr.

A gwblhawyd Asesiad Naddo. Bydd Asesiad Effaith Effaith Integredig? Integredig yn cael ei gwblhau
Os naddo, nodwch pam fel rhan o'r Adolygiad.

Crynodeb:

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:	Hirdymor:	Ddim yn berthnasol
	Integreiddio:	Ddim yn berthnasol
	Cydweithio:	Ddim yn berthnasol
	Cynnwys:	Ddim yn berthnasol
	Atal:	Ddim yn berthnasol

Argymhellion:

1. **Bod yr adolygiad gorfodol o ddosbarthau etholiadol a manau pleidleisio yn dechrau ar ddydd Llun, 2 Hydref 2023;**
2. **Bod yr amserlen amlinellol a'r broses ar gyfer yr adolygiad yn cael eu cymeradwyo.**

Rheswm dros y penderfyniad:	I gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth.			
Trosolwg a chraffu:	Ddim yn berthnasol .			
Fframwaith polisi:	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfansoddiad y Cyngor; • Adrannau 18 ac 18A o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983; • Deddf Gweinyddu Etholiadol 2006 (fel y'i diwygiwyd). 			
Amcanion Llesiant Corfforaethol:	Ddim yn berthnasol			
Goblygiadau cyllid a chaffael:	I'w hystyried fel rhan o'r Adolygiad.			
Goblygiadau cyfreithiol:	<p>Cydymffurfio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ag Adrannau 18 ac 18A o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983; • â Deddf Gweinyddu Etholiadol 2006 (fel y'i diwygiwyd). 			
Goblygiadau staffio:	Dim.			
Goblygiadau o ran eiddo/ asedau:	I'w hystyried fel rhan o'r Adolygiad.			
Risg(iau):	Ein bod yn methu â bodloni'r gofynion deddfwriaethol.			
Pwerau statudol:	<ul style="list-style-type: none"> • Adrannau 18 ac 18A o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983; • Deddf Gweinyddu Etholiadol 2006 (fel y'i diwygiwyd). 			
Papurau cefndirol:	Dim			
Atodiadau:	Dim			
Swyddog Arweiniol Corfforaethol:	<table> <tr> <td>Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd</td> <td>Corfforaethol:</td> <td>Gwasanaethau</td> </tr> </table>	Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd	Corfforaethol:	Gwasanaethau
Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd	Corfforaethol:	Gwasanaethau		
Swyddog Adrodd:	<table> <tr> <td>Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd</td> <td>Corfforaethol:</td> <td>Gwasanaethau</td> </tr> </table>	Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd	Corfforaethol:	Gwasanaethau
Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Democrataidd	Corfforaethol:	Gwasanaethau		
Dyddiad:	7 Awst 2023			